

Пасічняк Р.Л., викладач кафедри тактико-спеціальної, фізичної та вогневої підготовки Прикарпатського факультету НАВС

Поняття та зміст злочинності як негативного явища в суспільстві

Злочинність, її сутність та природа належать до предмета науки кримінології, становлять один з основних його елементів. Теорія злочинності займає центральне місце у кримінологічній науці. Вона містить теоретичні та методологічні положення щодо наукового розуміння природи, сутності, поняття злочинності, форм її проявів, основних кримінологічних характеристик, показників останніх, методологічних засад їх вимірювання тощо. З теорією злочинності пов'язані та значною мірою є похідними від неї кримінологічні теорії: причин та загалом детермінації злочинності, особи злочинця, запобігання злочинним проявам, а також інші питання, що становлять теоретичну частину науки кримінології.

До злочинності як суспільного феномену з давніх-давен, ще до виникнення та формування кримінології як науки, звертали увагу багато мислителів: філософів та психологів, теологів та етнографів, біологів і медиків. На сьогодні немає жодної науки соціально-гуманітарного або навіть біолого - природничого напрямку, яка б не торкалася феномену злочинності, намагаючись розкрити його природу та зробити «свій внесок» у її пояснення. І це не дивно - проблема злочинності завжди перебувала у центрі уваги суспільства.

Центральним або, говорячи мовою теорії систем, системно - утворюючим елементом проблеми злочинності є питання про її природу. З його розв'язанням

пов'язане розуміння її сутності, закономірностей, шляхів та засобів протидії. З перших висловлювань щодо злочинності, які належали античним філософам Аристотелю та Платону, і фактично до наших днів панує єдина думка стосовно того, що злочинність існує у суспільстві і, перш за все, є суспільним феноменом. Багато дослідників злочинності у різні часи пов'язували її із соціальною недосконалістю суспільства, яке не забезпечує вирішення його соціальних проблем, у тому числі формування потрібної суспільної спрямованості та етичної поведінки громадян, насамперед молодого покоління. Тим самим вчиненню злочинів давно надавалася соціальна ознака[3, с.28].

Хотів би зауважити, що відносно існування злочинності, людьми висловлюються різні міркування. Навіть і такі, що злочинність, як і гріх - це нормальне явище, яке притаманне будь-якому суспільству. Вона є нормальною функцією суспільства, невід'ємною складовою сучасної культури. Ненормальними є придумані людьми санкції і закони. Наявність великої кількості санкцій і законів тільки посягають на свободу індивіда. Без злочинності, конкретних злочинів наше життя було б нецікавим. Ми з вами були б подібними до запрограмованих роботів, які чітко виконують вкладені в них команди. Подібно як ті мурашки, люди змушені б виконувати приписи всяких інструкцій, нормативних актів, не відступаючи і кроку від них. Таке життя є скучним, сумним, не цікавим. Необхідна різноманітність, що на думку прихильників таких поглядів і привносить злочинність.

По-друге, злочинність як нормальне явище на думку окремих людей слід вважати із-за таких обставин:

- Злочин це завжди відносини між двома людьми: злочинцем і жертвою. В результаті злочинного акту один із них стає - нещасним (жертва), а інший (злочинець) - щасливим. Хіба із-за таких умов, можна розглядати злочинність як погане явище, коли вона одній половині людей приносить задоволення, робить їх щасливими.

- З другої сторони, такий поділ людей в суспільстві на їх думку, на щасливих і нещасних зумовлює дотримання дезбалансу в світі (в природі) між добром і злом, подібно тому, як все в світі має свій антипод. Для прикладу, є - ніч - день, тепло - холод, суша - вода, багаті - бідні тощо, існування яких і рухає світ. Тому, наявність злочинів, це не що інше, як засіб природи, для досягнення своєї мети по відношенню до нас, для збереження дезбалансу в світі. За цих умов, не можна карати людину за злочин, так як це справа рук природи. Караючи злочинця, чи не повторюємо ми помилку дитини, яка б'є стіл, в який вона зачепилася [4,с.43].

Інколи злочин, на думку багатьох є тим бар'єром, що перекриває шлях до успіху, багатства, соціального підвищення. Дуже яскравим прикладом по цьому питанню є роман Достоевського «Преступление и наказание», в якому студент Раскольников роздумує, що вб'є стареньку, багату і далеко не розумну жінку, їй не потрібно так багато грошей, як вона має, вона і так не зможе ними гідно розпорядитися. Гроші він мав на меті взяти не для себе, а для помираючих від голоду людей, тим самим бажав він поновити справедливість. Отже він бажає скоїти злочин заради більш гуманної мети,

допомогти людям. Або наступний приклад, дії Олекси Довбуша, який також вчинював злочинні дії на той час по відношенню до багатих людей і їх майно та гроші віддавав бідним, проте в народі він славиться не як розбійник, а як народний герой [1,с.68].

По-третє, є і такі особи, що розуміють злочинність не тільки, як нормальне явище, а більш того - прогресивне. Вона дає роботу правоохоронним органам, тим самим знижує безробіття, сприяє розвитку професіоналізму людей, розвитку окремих галузей народного господарства. Це пояснюється тим, що злочинці іноді з метою скоєння окремих видів злочинів придумують оригінальні конструкції, технічні засоби, що в подальшому стають надбанням всього людства.

Навіть побутує така думка, що не юристи створюють закони, підручники з кримінального права, а самі злочинці, які спочатку знаходять прогалини в законодавстві, тобто способи, як заробити гроші, тим самим не підпасти під відповідальність закону, тобто обійти його, тільки тоді, законодавці, визнаючи ці дії як такі, що приносять шкоду державі, приймають відповідну правову норму в Кримінальному кодексі та інших нормативних актах.

По-четверте, є і такі, які порівнюють злочинність з модою, розуміючи, ніби то особа скоюючи злочин, тим самим самовиражається, відрізняється від інших. Не кожному під силу допустив вчинити вбивство, розбій, грабіж тощо. Це вимагає деякої мужності. Щодо порівняння злочинності з модою яскравим прикладом може слугувати, вживання в даний час наркотичних засобів молоддю.

І на кінець, дехто вважає, якщо б не було злочинів, так званого зла, то неможливо було б дати позитивну оцінку діям особи чи суспільства. Всі ми кажемо: «Цей поступок хороший, а цей поганий», але не було б одного із них, не було б з чим порівнювати, тим самим добро б втратило свою престижність.

Таким беручи до уваги доктрину кримінологічної науки можна дійти висновку, *що злочинність* - це відносно стійке, негативне, детерміноване, соціальне, перехідне, історично-мінливе, кримінально-правове явище, яке являє собою сукупність злочинів і осіб, що їх скоїли, за відповідний період часу і на визначеній території, і яке характеризується кількісними та якісними показниками[5,с.94].

Список використаних джерел

- 1.Бандурка, А. М. Преступность в Украине: причины и противодействие / А. М.Бандурка, Л. М.Давиденко // . - Харьков, 2003.
- 2.Кримінальний кодекс України // [електронний ресурс] - режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
- 3.Леонтьев, А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. / А. Н. Леонтьев // . - М., 1975. - 304 с.

4. Соціальна робота із засудженими в Україні : навч. посібник / за заг. ред. І.Г.Богатирьова. - К. : ВД «Дакор», 2013. - 200 с.
5. Туркевич, І. К. Злочинність: Навч. посіб. / І. К.Туркевич //. - К., 1999.
6. Колб О.Г. Запобігання злочинності в місцях позбавлення волі: навч. пос.. - Луцьк: Вежа, 2005. - 492 с.